

REALITA NÁRODNEJ JEDNOTY V ĽUDÁCKOM REŽIME NA PRÍKLADE MODELOVEJ OBCE DIVIACKA NOVÁ VES

~~~~~
Róbert ARPÁŠ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Katedra histórie
Hodžova 1
949 01 Nitra
Slovak Republic
rarpas@ukf.sk
ORCID: 0000-0002-8438-4632
SCOPUS Author ID: 57194625245
WoS Researcher ID: X-6576-2019

ARPÁŠ, Róbert. *The Reality of National Unity in the Ludaks Regime Based on the Example of a Model Municipality Diviacka Nová Ves*. In *Studia Historica Nitriensia*, 2025, vol. 29, no. 2, pp. 285-301, ISSN 1338-7219; e-ISSN 2585-8661; DOI: <https://doi.org/10.17846/SHN.2025.29.2.285-301>.

The internal stability of Czechoslovakia in 1938 was undermined by the high proportion of national minorities, most of whom were hostile towards the Czechoslovak state. A similar stance was adopted by Hlinka's Slovak People's Party, whose political objective was the attainment of Slovak autonomy. The weakening of the common state helped with the successful enforcement of this demand. After seizing power in Slovakia, the party's politicians recognized that without control over local self-government, the exercise of political authority over autonomous Slovakia would remain incomplete. Government commissioners were therefore appointed to head municipalities, tasked with ensuring the smooth implementation of the new political power's directives in the regions. This study focuses on the municipality of Diviacka Nová Ves, where the transfer of power to the People's Party produced a peculiar situation. In the struggle for a newly established post, leaders of two competing fractions within the municipal organisation of the People's party stood against one another. The conflict was accompanied by nepotism, clientelism, and corruption - phenomena that the new Slovak state under the People's Party leadership had promised to eliminate. The case described constitutes evidence that the slogans about eradicating these negative practices under the new political power were mere populist rhetoric.

Keywords: Slovakia; Hlinka's Slovak People's Party; Diviacka Nová Ves; Autonomy; Municipal Administration; Government Commissioner;

Úvod

Predkladaný text predstavuje prípadovú štúdiu¹ z obdobia ľudáckeho režimu na Slovensku. Jej pozornosť je venovaná vytváraniu, budovaniu a personálnemu obsadzovaniu nového

---

¹ Štúdia je čiastkovým výstupom projektov: VEGA č. 1/0291/25: Festivita v premenách režimov 20. storočia. Príklad územia Slovenska v rokoch 1938-1956; APVV-19-0358: Dejiny Hlinkovej slovenskej ľudovej strany

typu politickej funkcie na obecnej úrovni – vládneho komisára – v konkrétnej hornonitrianskej obci. Napriek tomu, že nielen regionálne archívne pramene z počiatkov ľudáckej autonómie sú často torzovité, v tomto prípade sa zachoval veľmi dobre zadokumentovaný konflikt o kontrolu nad vedením obce. Konflikt narúšal obraz idylického ľudáckeho Slovenska, a preto sa pri jeho urovnaní angažovala aj prezidentská kancelária. Zároveň podšúval otázku relevantnosti ľudákmi propagovanej tézy, podľa ktorej malo vytvorenie jednej povolenej slovenskej politickej strany odstrániť neduhy niekdajšieho československého straníckeho systému. Naozaj likvidácia politickej konkurencie a nadiktované „zjednotenie národa“ eliminovali aj politické konflikty nielen vo vedení štátu ale aj na lokálnej úrovni? Na to, že vo vrcholných pozíciách mocenský boj prebiehal i naďalej, poukazuje bohatý historický výskum pretavený do množstva štúdií i monografických prác. Tento text sa sústreďí na to, ako sa prezentovaná národná jednota prejavila (alebo neprejavila) na vedení konkrétnej hornonitrianskej obce.

Problematika ľudáckeho režimu je v slovenskej historickej spisbe frekventovanou témou prakticky od konca 2. svetovej vojny. Počas komunistickej diktatúry bol vedecký výskum, s krátkym uvoľnením v 60. rokoch 20. storočia, ideologicky deformovaný. Pád komunistického režimu a možnosť slobodného bádania v kombinácii so záujmom verejnosti viedli k nárastu historických textov zameraných na uvedenú tému. Základnou prácou ideologického dozoru zbaveného výskumu sa stala monografia Ivana Kamenca *Slovenský štát*.² Problematike ľudáckej politiky sa v nasledujúcom období venovalo mnoho autorov. Najvýraznejšie sa v tomto smere profilovali Valerián Bystrický³, Róbert Letz⁴ alebo Eduard Nižňanský⁵. Podnetný je tiež nový pohľad na podporu režimu cirkevnými kruhmi z pera Miloslava Szabóa⁶. Systematický výskum nových štátnych inštitúcií však zostával na okraji záujmu. Na prácu Júlie Chreňovej⁷ okrem niekoľkých textov⁸ tak naviazala až v roku 2020 monografia Martiny Fiamovej.⁹

Popri celoslovensky zameraných textoch sa v poslednej dobe objavujú aj regionálne zamerané práce, v ktorých sa autori venujú rôznym aspektom ľudáckeho režimu v dobových

---

v domáciach a európskych dimenziách (1905-1945) a projektu APVV-17-0199: Kultúrny produkt regionálneho múzea v kontexte objektívnej spoločenskej potreby: Život v totalite v rokoch 1939 – 1945.

² KAMENEC, Ivan. *Slovenský štát (1939-1945)*. Praha 1992.

³ BYSTRICKÝ, Valerián. *Od autonómie k vzniku Slovenského štátu*. Bratislava 2008.

⁴ BARTLOVÁ, Alena – MULÍK, Peter – LETZ, Róbert. *Slovenská ľudová strana v dejinách 1905 – 1945*. Martin 2006.

⁵ NIŽŇANSKÝ, Eduard. Dvojnásobné zmocnenie sa vlády na Slovensku v rokoch 1938/39 v porovnaní s „Machtergreifung“ v rokoch 1933/34 v Nemecku, In GETTLER, Monika – LIPTÁK, Ľubomír – MÍŠKOVÁ, Alena. *Nacionálno-socialistický systém vlády. Ríšska župa Sudety, Protektorát Čechy a Morava, Slovensko*. Bratislava 2002, s. 185-211.

⁶ SZABÓ, Miloslav. *Klérofašisti. Slovenskí kňazi a pokušenie radikálnej politiky (1935 – 1945)*. Bratislava 2019.

⁷ CHREŇOVÁ, Júlia. *Štruktúra ústredných orgánov na Slovensku v rokoch 1939 – 1945. (Prehľad)*. Bratislava 1977.

⁸ napr. PODOLEC, Ondrej. Postavenie obecnej samosprávy na Slovensku v rokoch 1938-1945. In *Historický časopis*, 2003, roč. 51, č. 4, s. 647-668. PODOLEC, Ondrej. Politický systém Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945. In HRADSKÁ, Katarína – KAMENEC, Ivan (eds.). *Slovensko v 20. storočí. Slovenská republika 1939 – 1945*. Bratislava 2015, s. 105-152.

⁹ FIAMOVÁ, Martina. *Formovanie a činnosť ústredných orgánov štátnej správy na autonómnom Slovensku (október 1938 – marec 1939)*. Bratislava 2020.

Košiciach, Prešove, Ružomberku, Nitre,¹⁰ resp. v regióne Ponitria¹¹. Práve na výskum Ponitria nadväzuje aj text tejto štúdie.

Slovenská autonómia – základy režimu ľudovej strany

Zásadné zmeny v medzinárodných vzťahoch, ku ktorým došlo v tridsiatych rokoch dvadsiateho storočia sa výrazným spôsobom dotkli aj Československej republiky. Dovtedajšia štátna doktrína definovala Československo ako národný štát „československého národa“. Avšak pod stupňujúcim sa nátlakom zo strany Hitlerovej Tretej ríše bolo vedenie československého štátu nútené k revízii dovtedajšieho postoja k národnostným menšinám. Napriek pomerne liberálnemu postoju v tejto otázke mala nová politická línia viac reflektovať skutočnosť, že takmer tretina obyvateľstva československého štátu nespádali do kategórie „štátneho národa“.¹²

Menšinová problematika mala byť riešená prostredníctvom tzv. *Národnostného štatútu*¹³, ktorého duchovným otcom bol vtedajší ministerský predseda Milan Hodža. Ako líder slovenského krídla agrárnej strany sa Hodža snažil aktívne čeliť agitácii slovenských autonomistov. Tí dlhodobo prejavovali nespokojnosť s tým, že hoci Slováci oficiálne patrili k štátnemu národu, ich národná osobitosť nebola uznávaná. Oficiálne tvorili spolu s Čechmi národnosť „československú“. S takouto definíciou a z nej vyplývajúcim postavením slovenského národa však nesúhlasili a s poukazom na Pittsburskú dohodu sa dlhodobo dožadovali nielen uznania Slovákov za osobitý národ¹⁴, ale aj ich práva na politickú autonómiu. Aby premiér oslabil silu ich politickej agendy a súčasne demonštroval ochotu ku konštruktívnemu dialógu o rozsahu autonomistických požiadaviek, presadil do projektu Národnostného štatútu aj tzv. slovenskú otázku, ktorá sa v tomto období taktiež

¹⁰ FOGELOVÁ, Patrícia – PEKÁR, Martin. Disciplinované mesto. Košice 2021. PEKÁR, Martin – TOKÁROVÁ, Zuzana. Výmeny mestských politických elít na Slovensku po páde medzivojnovnej československej demokracie (Prešov, 1938 – 1944). In *Studia Historica Nitriensia*, 2019, roč. 23, č. 1, s. 144-157. HRUBOŇ, Anton. Fascist-Axis Slovakia's spiritual Polis Politicus: transformation of Ružomberok to the 'capital of the movement' under the Hlinka's Slovak People's Party Rule (1938-1945). In *Politics, Religion & Ideology*, 2024, vol. 25, no. 2, p. 171-191. PALÁRIK, Miroslav – MIKULÁŠOVÁ Alena – HETĚNYI Martin – ARPÁŠ Róbert. The City and Region Against the Backdrop of Totalitarianism : Images from the Life in the Slovak Republic (1939 – 1945), Illustrated by the City of Nitra and Its Surroundings. Berlin 2018.

¹¹ ARPÁŠ, Róbert. Od demokracie k autoritárstvu. Ponitrie v období autonómie (1938 – 1939). Nitra 2021. Školskej otázke v skúmanom období sa venuje kapitola A. Kičkovej: Slovenské školstvo v čase autonómie: Osudy pedagógov topoľčianskeho regiónu, s. 127-148. Viac k danej problematike pozri tiež KIČKOVÁ, Adriana. Religious education in Czechoslovakia after 1918. In *Konštantínove listy*, 2018, roč. 11, č. 2, s. 190-198.

¹² Podľa sčítania ľudu v roku 1930 bolo národnostné zloženie Československa nasledovné: Čechoslováci 66,9 %, Nemci 22,3 %, Maďari 4,8 %, Rusi a Malorusi 3,8 %, Židia 1,3 %, Poliaci 0,57 %. ŠUCHOVÁ, Xénia. Prílohy I. – Obyvateľstvo. In ZEMKO, Milan – BYSTRICKÝ, Valerián. Slovensko v Československu (1918-1939). Bratislava 2004, s. 526. Porovnaj TÓTH, Andrej – NOVOTNÝ, Lukáš – STEHLÍK, Michal. Národnostní menšiny v Československu 1918-1938. Od státu národního ke státu národnostnímu? Praha 2012, s. 23.

¹³ O projekte pozri bližšie BYSTRICKÝ, Valerián. Národnostný štatút a štátoprávne programy na Slovensku roku 1938. In BYSTRICKÝ, Od autonómie k vzniku Slovenského štátu, s. 84-99. Tiež KVAČEK, Robert. Jednání o československý národnostní statut v roce 1938. In *Acta Universitatis Carolinae, Studia historica*, 1977, roč. 16, s. 105-143.

¹⁴ K problematike pozri napr. RYCHLÍK, Jan. Idea čechoslovakizmu versus dotváření svěbytného slovenského politického národa v první Československé republice. In *Studia Historica Nitriensia*, 2017, roč. 21, č. 2, s. 431-440.

stávala čoraz naliehavejšou. Nesúhlas s ideou čechoslovakizmu, ktorá znamenala popieranie národnej existencie Slovákov, už totiž nevyjadrovali iba predstavitelia slovenského autonomistického tábora. Rešpektovania slovenských potrieb v správnej, kultúrnej i hospodárskej oblasti sa tak dovoľávali nielen stúpenci Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a Slovenskej národnej strany, ale aj slovenskí predstavitelia premiérovej agrárnej strany, ktorá bola zároveň najsilnejšou stranou koalície.¹⁵ Slovenská otázka dokonca rezonovala aj kruhoch českej extrémnej pravice. Vedenie Národnej obce fašistickej sa týmto spôsobom snažilo podchytiť potenciálny záujem radikálne orientovaného slovenského obyvateľstva a takto získať väčšiu voličskú základňu aj na Slovensku.¹⁶

Projekt *Národnostného štatútu* ako vyjednávací základňa vlády k menšinovej problematike i slovenskej otázke sa snažil o maximálne možnú ústretovosť k dlhodobým požiadavkám slovenských autonomistov. Svedčila o tom aj ochota vlády akceptovať existenciu dovtedy odmietaného slovenského snemu.¹⁷ Nádeje na vyriešenie slovenskej otázky však zhatila neústupnosť Sudetonemeckej strany. Pretože *Národnostný štatút* bol primárne koncipovaný pre uspokojenie požiadaviek nemeckej menšiny, pre jeho realizáciu tak bolo rozhodujúce stanovisko jej reprezentantov. Napriek ďalekosiahlym ústupkom československej vlády zmocnenci SdP na základe inštrukcií z Berlína všetky predložené návrhy v druhej polovici augusta 1938 odmietli.¹⁸

Keďže Nemecko nemalo záujem na vyriešení nemeckej otázky prostredníctvom dohody československej vlády s vedúcimi predstaviteľmi československých Nemcov, projekt *Národnostného štatútu* preto stroskotal. To však súčasne ukončilo aj rokovania na tejto platforme medzi ministerským predsedom a slovenskými autonomistami. Riešenie slovenskej otázky tak opäť muselo ustúpiť nemeckému problému, ktorý predstavoval pre existenciu československého štátu jednoznačne väčšie riziko. Tentokrát šlo ale len o dočasný odklad. Riešenie nemeckej otázky veľmocenskou konferenciou v Mníchove v septembri 1938 zásadným spôsobom poznačilo československý štát. Územné oklieštenie, hospodárske a politické oslabenie sa odrazilo v dezilúzii spoločnosti nielen z dovtedajšej oficiálnej politickej línie. Začala byť spochybňovaná aj podoba politického systému republiky.

Na scéne sa zrazu objavilo množstvo kritikov údajne prebujneného československého straníctva. Volanie po zjednodušení politického života bolo zároveň plne v intenciách neoфициálneho cieľa HSLS, ktorý čoraz častejšie a dôraznejšie rezonoval v prejavoch jej predstaviteľov. Pod heslom „*celý národ slovenský do jednej politickej strany*“ si ľudáci predstavovali úplné ovládnutie slovenskej politickej scény. Oslabenie ústrednej vlády im k tomu otváralo cestu a poskytovalo možnosť na realizovanie slovenskej autonómie podľa vlastných predstáv. Aj keď signatármi Žilinskej dohody zo 6. októbra 1938 sa stali viaceré neľavicové strany, v skutočnosti išlo o diktát ľudovej strany.¹⁹

¹⁵ Viac o zmenách v postoji k slovenskej otázke v prostredí slovenského krídla agrárnej strany pozri ARPÁŠ, Róbert – HANULA, Matej. The positions of major Slovak political movements on the concept of Czechoslovakism during the interwar period. In HUDEK, Adam – KOPEČEK, Michal – MERVART, Jan (eds.). Czechoslovakism. London – New York 2022, s. 209 – 230.

¹⁶ Viac k problematike pozri HRUBOŇ, Anton. „Blaho vlasti – zákon najvyšší! Národná obec fašistická a Slovensko (1926 – 1938). Ružomberok 2015.

¹⁷ HOENSCH, Jörg Konrad. Die Slowakei und Hitlers Ostpolitik. Hlinkas Slowakische Volkspartei zwischen Autonomie und Separation 1938/1939. Köln – Graz 1965, s. 73–74.

¹⁸ BYSTRICKÝ, Národnostný štatút, s. 94.

¹⁹ Priebeh rokovaní v Žiline podrobne rozoberá publikácia ARPÁŠ, Róbert. Autonómia: víťazstvo alebo prehra? Bratislava 2011, s. 144 – 167.

Pri vyhlasovaní autonómie v Žiline nenarazili ľudáci prakticky na žiaden odpor. Naopak, vedúci predstavitelia československého štátu s úľavou sledovali, že sa nenaplnili pesimistické hlasy o vyhlásení slovenskej samostatnosti. Absencia relevantnej konkurencie povzbudila ľudákov v stupňovaní politického tlaku. Po získaní slovenskej samosprávy malo nasledovať mocenské ovládnutie Slovenska ľudovou stranou. S väčšinovým postavením v prvej autonómnej vláde sa totiž ľudáci nehodlali uspokojiť²⁰, a preto systematicky pracovali na tom, aby HSLS realizovala svoj deklarovaný cieľ a skutočne sa stala „*jedinou politickou reprezentantkou Slovenska*“.

Aby tento cieľ dosiahla, musela sa zbaviť ostatných súperov. Preto sa od prvých chvíľ po presadení autonómie ľudová strana sústredila na likvidáciu ostatných politických strán. Prvými obeťami sa stali politické smery, ktorých ďalšiu existenciu považovali ľudáci za nezlučiteľnú s ich víziou nového Slovenska. Vychádzajúc z výzvy k boju proti „*marxisticko-židovskej ideológii rozvratu*“ obsiahnutej v *Manifeste slovenského národa*²¹ sa najskôr zamerali na strany, ktoré boli považované za nositeľky tohto, ľudákmi odmietaného svetozhľadu. Už 9. októbra bola preto na Slovensku zastavená činnosť Komunistickej strany Československa. Predseda Československej sociálnodemokratickej strany Antonín Hampl síce bez odkladu ihneď 7. októbra akceptoval Žilinskú dohodu,²² ale ani to nezachránilo ďalšiu existenciu slovenského krídla sociálnej demokracie. V druhej polovici novembra bola spolu s nemeckou sociálnou demokraciou a oboma židovskými stranami postavená mimo zákon.²³

Likvidáciou ľavicových a židovských strán však „zjednodušovanie“ politického systému na Slovensku nekončilo. Víziou ľudáckych lídrov bolo vybudovanie systému jednej strany. V duchu zmyšľania predstaviteľov HSLS mala politický život slovenského národa riadiť „*jediná skutočne slovenská strana*“, za ktorú považovali výlučne ľudovú stranu. Preto tlačili na činiteľov zostávajúcich politických strán, aby sa priklonili k „dobrovoľnému“ zlúčeniu s ľudovou stranou. Aj keď sa niektorí reprezentanti agrárnej strany snažili o vytvorenie úplne nového politického subjektu, ich protinávrhy zostali bez odozvy.²⁴ Ľudácki politici neboli ochotní pristúpiť na riešenie, ktoré by dovtedajšiemu lídrovi československej politickej scény umožnilo zmenšiť dopady porážky. Naopak, ľudáci úzkostlivo dbali o to, aby v novobudovanom politickom systéme autonómneho Slovenska získala HSLS postavenie hegemonu. Ľudácke vedenie preto trvalo na svojej predstave zachovania existencie ľudovej strany, ktorá by pohltila zostávajúce neľavicové politické strany.

²⁰ V prvej slovenskej autonómnej vláde zasadli zástupcovia HSLS a agrárnej strany v pomere 3 : 2, čo zodpovedalo podpore týchto najsilnejších slovenských strán od slovenských voličov.

²¹ Manifest slovenského národa bol popri Žilinskej dohode jedným z troch dokumentov, ktoré boli schválené na žilinských rokovaníach 6. októbra 1938. Text dokumentu pozri: Slovák, 7. 10. 1938; tiež ČARNOGURSKÝ, Pavol. 6. október 1938. Bratislava 1993, s. 128; tiež BYSTRICKÝ, Žilinská dohoda 6. októbra 1938. In BYSTRICKÝ, Od autonómie k vzniku Slovenského štátu, s. 299-300, dok. 21. Manifest slovenského národa prijatý na zasadnutí výkonného výboru Hlinkovej slovenskej ľudovej strany.

²² GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. Druhá republika 1938 – 1939. Svár demokracie a totality v politickom, spoločenskom a kultúrnom živote, Praha 2004, s. 80.

²³ Ministerstvo vnútra Slovenskej krajiny zastavilo činnosť čs. sociálnodemokratickej strany 16. 11., nemeckej sociálnej demokracie 22. 11., Židovskej strany 24. 11. a Zjednotenej socialisticko-sionistickej strany robotníckej 25. 11. 1938. NIŽŇANSKÝ, Dvojnásobné zmocnenie sa vlády na Slovensku, s. 190.

²⁴ URSÍNY, Ján. Zápisnica z výsluchu pred vyšetrovajúcim sudcom v Bratislave. In BYSTRICKÝ, Valerián – LETZ, Róbert – PODOLEC, Ondrej (eds.). Vznik Slovenského štátu. 14. marec 1939. Spomienky aktérov historických udalostí. 2. diel. Bratislava 2008, 291-292.

Svoj zámer politickej špičky ľudovej strany, aj za spolupráce sympatizantov z radov agrárnej mládeže, realizovali 8. novembra 1938. Politický systém autonómneho Slovenska sa opieral o stranické štruktúry HSLS. Namiesto vytvorenia úplne nového celonárodného politického subjektu takmer všetci poslanci agrárnikov, národného zjednotenia, národných socialistov, živnostníkov a fašistov akceptovali tzv. dobrovoľné zjednodušenie politického života, t. j. „*vstúpili do klubu HSLS a podporili pri hlasovaní v parlamente jej návrh o autonómii Slovenska*“.²⁵ Svoj súhlas s novým smerovaním slovenskej politiky oficiálne deklarovali pripojením svojho podpisu pod *Ohlasom slovenského národa*. Celý proces vytvárania národnej jednoty mal byť zavŕšený do 20. novembra, ktorá bola vyhlásená za „*nedeľu zbratania*“.²⁶ Po pohltení neľavicových strán slovenského politického spektra mal politickú jednotu slovenského národa demonštrovať inovovaný názov pôvodnej ľudovej strany, ktorý bol rozšírený o podtitul „*Strana slovenskej národnej jednoty*“.²⁷ Tomuto scenáru sa neubránila ani Slovenská národná strana. Opierajúc sa o svoju autonomistickú minulosť sa síce snažila zlúčeniu vyhnúť, ale neuspela.²⁸ Do konca roka 1938 tak ľudáci zrealizovali jedno z hesiel svojho zosnulého dlhoročného predsedu Andreja Hlinku „*Celý národ slovenský do jednej politickej strany*“.

Formovanie nových inštitúcií

Pre reálne nadobudnutie kontroly nad celým politickým životom na Slovensku bolo nevyhnutné, aby všetky nové poriadky boli zavedené aj na miestnu úroveň. Bez ovládnutia obecnej samosprávy by mocenská kontrola nad autonómnym Slovenskom nebola úplná. Zavádzanie nových pomerov do regiónov malo teda zjednodušiť získanie kontroly nad miestnou samosprávou a zároveň znemožniť, aby sa tieto úrady stali potenciálnym zdrojom opozičných nálad. Naopak, ich nové zloženie malo reflektovať zmenené mocenské pomery a stať sa spoľahlivou prevodovou pákou pre realizáciu nariadení novej vládnej moci v regiónoch. Keďže o zmenách v obecných orgánoch rozhodoval úrad krajinského prezidenta, ocitla sa aj táto štátna pozícia v záujmovej sfére ľudovej strany. Preto bol dovtedajší krajinský prezident, nominant agrárnej strany Jozef Országh, už 12. októbra 1938 vystriedaný ľudáckym kandidátom Juliánom Šimkom. V súlade s touto zmenou bola aj obmena na ďalších významných pozíciách. K nim patrilo vymenovanie majora Timotea Ištóka za krajinského veliteľa četníctva, ako aj uvedenie Ján Juska do funkcie policajného riaditeľa v Bratislave.²⁹

²⁵ BYSTRICKÝ, Valerián – DEÁK, Ladislav. Od Mníchova k rozbitiu Česko-Slovenska. In ZEMKO – BYSTRICKÝ (eds.). Slovensko v Československu (1918 – 1939), s. 221.

²⁶ LETZ, Slovenské dejiny IV., s. 20.

²⁷ Priebeh rokovaní, ktoré viedli ku splynutiu strán viz. ČARNOGURGSKÝ, 6. október 1938, s. 186-199, por. URSÍNY, Ján. Z môjho života (Príspevok k vývoju slovenskej národnej myšlienky). Martin 2000, s. 120-122. Priebeh zlučovacieho procesu v nitrianskom regióne popisuje štúdia PALÁRIK, Miroslav – MIKULÁŠOVÁ, Alena. Zásahy do vydavateľskej praxe v období autonómie 1938/1939 na príklade nitrianskeho regiónu. In SYRNÝ, Marek (ed.). 1939. Rok zlomu. Banská Bystrica 2019, s. 434-446.

²⁸ ROGUEOVÁ, Jaroslava. Slovenská národná strana 1918 – 1938. Bratislava 2013, s. 297-301.

²⁹ BYSTRICKÝ, Valerián. Slovenská autonómia za druhej republiky a vznik Slovenského štátu. In FERENCÚHOVÁ, Bohumila – ZEMKO, Milan (eds.). Slovensko v 20. storočí. V medzivojnovom Československu 1918 – 1939. Bratislava 2012, s. 491.

Len týždeň po uvedení do funkcie, už 19. októbra, nový krajinský prezident Julián Šimko vydal nariadenie „*Obecné zastupiteľstvá – rozpustenie*“.³⁰ Rozhodnutie krajinského prezidenta rodiačemu sa ľudáckemu režimu umožňovalo meniť podobu vedenia obcí. Na základe uvedeného nariadenia, boli miestne zastupiteľské orgány, v ktorých prevažovali odporcovia ľudákov, likvidované a na ich miesto boli dosadzovaní vládni komisári. Napriek tomu však v niektorých obciach v regióne Hornej Nitry boli obecné zastupiteľstvá, ktoré existovali len krátko od posledných obecných volieb, zachované. Zavážila zrejme skutočnosť, že v danej oblasti bol dlhodobo silný vplyv ľudovej strany. To sa odrážalo na skutočnosti, že v mnohých obciach boli za starostov navrhnutí buď priamo členovia alebo prívrženci tejto strany, čo ľudákom po vyhlásení autonómie značne uľahčovalo preberanie moci na miestnej úrovni.³¹

Ešte skôr než októbrové nariadenie krajinského prezidenta o rozpustení obecných zastupiteľstiev vstúpilo do platnosti, dochádzalo k budovaniu alternatívnych štruktúr, ktorými boli národné výbory. Autorom myšlienky a iniciátorom jej uvádzania do praxe bol líder radikálneho krídla ľudovej strany Karol Sidor, ktorý túto ideu rozvinul už počas kritických septembrových dní roku 1938. Sidor plánoval, že nové lokálne inštitúcie v tesnej kooperácii s Hlinkovou gardou preberú moc na Slovensku.³² Počas hektického záveru septembra síce musel na realizáciu uvedeného zámeru dočasne rezignovať, ale nové pomery po vyhlásení autonómie značne zvýšili šance na jeho presadenie. Po 6. októbri tak pomerne rýchlo začali vznikať zamýšľané nové orgány v rôznych obciach. Hlavnou autoritou novo sa formujúceho aparátu sa stal Ústredný národný výbor riadený priamo Karolom Sidorom,³³ ktorý bol súčasne aj vrchným veliteľom Hlinkovej gardy. Zostával tak vplyvným hráčom slovenskej politickej scény i napriek tomu, že sa nestal členom autonómnej vlády.

Na vznik paralelných lokálnych mocenských orgánov, ktoré sa etablovali bez zákonného podkladu, museli štátne inštitúcie operatívne reagovať. Preto už 12. októbra 1938 Predsedníctvo slovenskej autonómnej vlády vydalo usmernenie o pomere národných výborom k oficiálnym štátnym úradom. Podľa vládneho výkladu mali byť národné výbory reprezentujúce „*sjednotenie občianskych síl v pozitívne tvorčiom smysle a v smysle podporovania národnej súdržnosti a disciplíny*“ pomocnými a poradnými orgánmi pre existujúce úrady. Štátnym inštitúciám bolo doporučené, aby preventívne oslovovali „*národné výbory, alebo im podobné útvary... v každom takom prípade, kde účelnosť alebo dosah zamýšľaného úradného opatrenia nemožno bezpečne predvídať či už preto, že výsledok závisí od nálady obyvateľstva, alebo preto, že nie sú naisto známe všetky predpoklady úradného opatrenia*“. Zároveň sa ale miestni okresní náčelníci alebo prednostovia úradov mali snažiť decentne a nenápadne (v prípade možného konfliktu aj nepriamo cez sprostredkovateľa) usmerňovať pôsobenie príslušného národného výboru, ak by jeho zloženie „*nedávalo záruku, že jeho činnosť bude rozsiahla a pozitívnym prínosom k prekonaniu mimoriadnych*

³⁰ NIŽŇANSKÝ, Eduard. Zásahy do samosprávnych orgánov (najmä mestských a obecných zastupiteľstiev a rád) v období autonómie Slovenska 1938/39. In *Studia historica Nitriensia IX*. Nitra 2001, s. 125.

³¹ O zmenách, ku ktorým v čase nástupu ľudáckeho režimu dochádzalo v meste Nitra pozri: MIKULÁŠOVÁ, Alena – PALÁRIK, Miroslav. Political and administrative changes on regional level during the period of Slovak autonomy (6 October 1938 – 13 March 1939): The example of Nitra town. In *Terra Sebus : Acta Musei Sabesiensis*, 2023, vol. 15, no. 1, pp. 279-295.

³² PAULÍNY-TÓTH, Ján. Ako došlo k 14. marcu 1939. In BYSTRICKÝ – LETZ – PODOLEC (eds.), *Vznik Slovenského štátu*, s. 66.

³³ ČARNOGURSKÝ, 6. október 1938, s. 163-164 a s. 212-213.

časov“. Obežník taktiež pamätal na možné osobné antipatie a miestne spory o vplyv, ktoré by sa mohli stať potenciálnou bázou pre vytváranie rôznych konkurenčných orgánov. Reprezentanti štátnej moci mali podniknúť všetky potrebné kroky k tomu, aby znemožnili realizáciu neželaného scenára. Pre štátne orgány tak bola vytýčená úloha zabrániť „*triešteniu národných síl*“ a sabotovaniu „*dosiahnutia normálnych pomerov*“. Na miestach, kde „*k utvoreniu útvarov, súbežných s Národným výborom už azda došlo*“ mali štátne inštitúcie pôsobiť smerom k ich zlúčeniu.³⁴

Modelová obec – Diviacka Nová Ves

Zatiaľ, čo v niektorých obciach dochádzalo ku konfrontácii samosprávnych orgánov, ktoré vznikli na základe výsledkov posledných obecných volieb s paralelnými samozvanými národnými výbormi, iné obce sa museli vysporiadať s vynútenou rekonštrukciou obecných výborov alebo s ich priamym rozpustením a dosadením vládneho komisára. Táto pozícia mala byť obsadzovaná pokiaľ možno prevereným podporovateľom novej vládnej moci. Realita však nie vždy zodpovedala zámerom a predstavám tvorcov formujúceho sa ľudáckeho režimu na autonómnom Slovensku. O tom, že k tvrdým mocenským bojom neštítajúcim sa žiadnych prostriedkov a zákulisných intríg dochádzalo nielen v prostredí veľkej politiky ale aj na obecnej úrovni svedčí tiež spor o funkciu vládneho komisára v obci Diviacka Nová Ves v prievidskom okrese. O obsadenie pozície vládneho komisára mal záujem zakladateľ miestnej organizácie HSLS Juraj Géczy, ktorý v predchádzajúcom období zastával aj funkciu starostu obce. Na základe výsledkov posledných obecných volieb, ktoré sa v obci uskutočnili v júni 1938, však o tento post prišiel. Zmeny, ku ktorým došlo v dôsledku vyhlásenia autonómie Slovenska nahrávali realizácii jeho ambícií opäť sa postaviť na čelo obce. Preto 1. novembra 1938 inicioval rokovanie miestnej organizácie HSLS. Tak ako v iných slovenských obciach, aj v Diviackej Novej Vsi zúčastnení ľudáci pod vedením J. Géczyho žiadali okresný úrad o odvolanie aktuálneho vedenia obce a vymenovanie Juraja Géczyho za vládneho komisára. Účastníci schôdze argumentovali straníckou príslušnosťou vtedajšieho starostu Jozefa Mišeje,³⁵ ktorý bol reprezentantom sociálnodemokratickej strany.³⁶

Okresný úrad v Prievidzi postupoval pri posudzovaní doručenej žiadosti podľa zaužívaného úradného protokolu. Jeho prvým krokom bol dopyt na miestneho notára. Okresný úrad ho preto požiadal o stanovisko „*čo sa týka rozpustenia zastupiteľstva a čo sa týče vhodnosti osoby navrhovaného vládneho komisára*“.³⁷ Do rozbehnutého úradného konania však zasiahol nadriadený orgán. Skôr než okresným úradom vyžiadaná notárska správa prišlo rozhodnutie Krajinského úradu v Bratislave. Ten sa základe nariadenia krajinského prezidenta 11. novembra 1938 uzniesol o okamžitom rozpustení obecného zastupiteľstva

³⁴ Štátny archív v Nitre, pracovisko Topolčany, fond Okresný úrad v Topolčanoch, i. č. 214, k. 98, sig. 1386/38 prez. Predsedníctvo slovenskej vlády v Bratislave. Národné výbory na Slovensku, - ich pomer k úradom.

³⁵ Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Bojnice (ďalej ŠA Trenčín, p. Bojnica), f. Okresný úrad (ďalej OÚ) Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Slávnemu Okresnému úradu v Prievidzi.

³⁶ ŠA Trenčín, p. Bojnica, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. 5 Kandidátna listina Československej sociálne demokratickej strany robotníckej pre voľbu obecného zastupiteľstva v Diviackej Novej Vsi dňa 12. júna 1938.

³⁷ ŠA Trenčín, p. Bojnica, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Obec Diviacka Nová Ves, rozpustenie obecného zastupiteľstva.

v Diviackej Novej Vsi,³⁸ čo bolo príslušnému okresnému úradu tlmočené prostredníctvom telefonického kontaktu. Zároveň bol vymenovaný aj vládny komisár, ktorým sa stal navrhovaný Juraj Géczy.³⁹

Po zákroku Krajského úradu sa tak do čela obce postavil miestny činovník ľudovej strany, čo bolo plne v súlade s prebiehajúcim procesom presunu moci na autonómnom Slovensku. Na prvý pohľad jasná záležitosť však bola v obci sprevádzaná špecifickými komplikáciami. V Diviackej Novej Vsi totiž proti sebe stáli dve súperiace frakcie ľudovej strany. To sa prejavilo už v posledných obecných voľbách, ktoré sa v Diviackej Novej Vsi konali 12. júna 1938. Do volebného súperenia šla každá frakcia samostatne, takže došlo k paradoxnej situácii, keď o hlasy voličov súperili ľudáci nielen s konkurenčnými stranami ale aj sami medzi sebou. V pozadí vnútrostraníckeho konfliktu stáli rodinné spory medzi zakladateľom miestnej organizácie HSLS Jurajom Géczym, ktorý viedol kandidátnu listinu číslo 4⁴⁰ a jeho príbuzným Štefanom Králom, ktorý sa postavil do čela konkurenčnej ľudáckej kandidátky pod číslom 2.⁴¹ Vo volebnom zápase bol úspešnejší Král, ktorý sa stal zástupcom starostu. Rozhodnutím o rozpustení obecného zastupiteľstva sa preto cítil poškodený, jednoznačne ho odmietal a „*prehlasoval, že vec túto drží za nespravodlivú a bude sa dožadovať nápravy*“.⁴²

Rodinný konflikt, ktorý prerástol do politického sporu, mal pritom tendenciu ďalej gradovať. Ani jeden zo súperov totiž neprejavoval ochotu k ústupkom alebo nejakej forme zmieru. Naopak, obaja sa snažili zaštitíť vplyvnými osobami novobudovanej štátnej moci, ktoré sa usilovali získať na svoju stranu. Prebiehajúci súboj s obavami sledoval prievidský farár Emanuel Schubert, ktorý zastával funkciu okresného predsedu HSLS. Bol znepokojený tým, že by sa to negatívne mohlo prejavovať na priebehu blížiacich sa volieb do Snemu Slovenskej krajiny. Preto sa pokúšal nájsť riešenie prijateľné pre obe znepriatelené strany,⁴³ čo sa však ukázalo ako nesplniteľná úloha.

Odvolanému zástupcovi starostu Štefanovi Královi pritom vo svojom hlásení dával za pravdu aj okresný náčelník. Podľa jeho informácií aj sťažnosť proti Géczymu a rozpusteniu obecného zastupiteľstva, ktorú obyvatelia obce vedení Králom adresovali samotnému ministerskému predsedovi autonómnej slovenskej vlády Jozefovi Tisovi „*neni bezpodstatná a osoba vládneho komisára nebola starostlivo riešená, ba sú dôvody, ktoré nasvedčujú k tomu, že rozpustenie obecného zastupiteľstva bolo tiež predčasné*“. Vo svojom rozbere situácie v obci okresný náčelník skonštatoval, že „*Juraj Géczy neni oblúbeným občanom a jeho menovanie vyvolalo nespokojnosť valnej väčšiny obyvateľstva*“. Odvolávajúc sa na už spomínané nariadenie Predsedníctva slovenskej autonómnej vlády z 12. októbra 1938, ktoré vyzývalo okresných náčelníkov síce k diplomatickému postupu zároveň však k aktívnemu

³⁸ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Krajský úrad v Bratislave. Obec Div. Nová Ves, rozpustenie obecného zastupiteľstva.

³⁹ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Telefonogram.

⁴⁰ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. 4 Kandidátna listina Hlinkovej slovenskej ľudovej strany pre voľbu obecného zastupiteľstva v Diviackej Novej Vsi dňa 12. júna 1938. Vedie: Juraj Géczy.

⁴¹ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. 2 Kandidátna listina Hlinkovej slovenskej ľudovej strany pre voľbu obecného zastupiteľstva v Diviackej Novej Vsi dňa 12. júna 1938. Vedie: Štefan Král.

⁴² ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Obec Diviacka Nová Ves, rozpustenie obecného zastupiteľstva.

⁴³ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Obec Diviacka Nová Ves, rozpustenie obecného zastupiteľstva.

predchádzaniu, príp. riešeniu možných osobných konfliktov, navrhoval v spornej záležitosti prievidzský okresný náčelník nasledovný postup: „*Nakoľko odvolanie výmeru o rozpustenie obec. zastupiteľstva nemožno navrhovať, úctive sa navrhuje, aby bolo uvažované o zmene osoby vládneho komisára za ktorého by sa údajne najlepšie hodil námestný starosta Štefan Král, ktorý bol osvedčeným pracovníkom slov. ľudovej strany Hlinkovej.*“⁴⁴

Keďže primárnym zdrojom napätia v obci bolo rozhodnutie Krajinského úradu, mal práve on najväčšiu motiváciu na odstránenie daného problému. Svojou aplikáciou výnosu krajinského prezidenta síce zabezpečil prechod vedenia obce z rúk ľavicového starostu pod kontrolu ľudáckeho vládneho komisára, čo však neznamenal stabilizáciu miestneho politického ovzdušia. Paradoxne tento zásah zvýraznil pôvodne rodinný konflikt, ktorý v dôsledku meniacich sa politických pomerov prerástol z osobnej nenávisti do politického zápasu. To však narúšalo ľudákmi forsírovaný obraz ideálneho Slovenska, ktorému získanie autonómneho štatútu malo zároveň zabezpečiť aj národnú jednotu. Krajinský úrad sa preto usiloval dosiahnuť ukludnenie situácie elimináciou pôvodcov konfliktu. Petícia občanov síce požadovala vymenovanie jedného z nich – Štefana Krála – za vládneho komisára, s čím sa stotožnil aj obvodný notár Juraj Veterník.⁴⁵ Krajinský úrad však tento názor nezdieľal. Obával sa, ako sa malo neskôr ukázať oprávnene, že podporou jedného z aktérov by spor iba ďalej eskaloval. Preto sa úrad dopracoval k stanovisku, že nevyhnutným predpokladom pre upokojenie situácie by bolo, aby „*vládnym komisárom obce bola osoba, ktorá jak svojím vystúpením, tak aj obľubou širokej verejnosti v obci bez ohľadu na rozpory v miestnej politickej organizácii prípadne osobné rozpory, by bola zárukou čím skoršej konsolidácie pomerov v obci.*“⁴⁶ Do vedenia obce tak mal byť vymenovaný nezainteresovaný človek, ktorý by si dokázal udržať odstup od znepriatelených strán. Za vhodného kandidáta s dostatočným nadhľadom bol úradmi považovaný farár zo susednej obce Diviaky nad Nitricou Anton Šmotlák. Ten si zrejme uvedomoval možné komplikácie, ktoré by so sebou prinášalo akceptovanie ponúkanej funkcie. Jeho pôvodne odmietavú reakciu zmiernilo až opakovane ubezpečenie, že pôjde iba o dočasné pôsobenie. Len na základe tejto podmienky ponuku akceptoval, a tak ho vo februári 1939 mohol Okresný úrad v Prievidzi vymenovať za vládneho komisára v Diviackej Novej Vsi.⁴⁷

Stratu funkcie niesol Juraj Géczy ťažko, a preto sa všemožne snažil spochybniť dôvody svojho odvolania. Napriek tomu, že o nespokojnosti obyvateľov obce s Géczyho osobou svedčil rozkol v miestnych štruktúrach HSLS už pred obecnými voľbami, v ktorých jeho frakcia neuspela, bývalý vládny komisár si vlastnú vinu nepripúšťal. Naopak, bol rozčarovaný a pobúrený faktom, že on, ktorý sa aj v pre ľudovú stranu náročných časoch dlhodobo politicky angažoval za autonomistický program, mal „*byť teraz ešte viac prenasledovaný od tých ľudí, ktorí pred 6. októbrom boli zúrivými protivníkmi autonómie.*“ Dôvody hľadal všade naokolo, pričom svoju pozornosť sústredil najmä na obvodného notára Juraja Veterníka. Vo svojich sťažnostiach, ktoré hneď po svojom odvolaní adresoval nielen

⁴⁴ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Obec Diviacka Nová Ves, rozpustenie obecného zastupiteľstva.

⁴⁵ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Obvodné notárstvo v Diviakoch nad Nitricou. Obec Diviacka Nová Ves, rozpustenie obecného zastupiteľstva.

⁴⁶ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Krajinský úrad v Bratislave. Obec Diviacka Nová Ves, rozpustenie obecného zastupiteľstva.

⁴⁷ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Obec Diviacka Nová Ves. Vymenovanie vládneho komisára.

Krajinskému úradu, ale aj generálnemu sekretariátu HSLS a dokonca i sekretariátu štátneho ministra Karola Sidora, spochybňoval objektivitu obvodného notára. Dôkazom mali byť notárove postoje spred 6. októbra 1938. Géczy poukazoval na niekdajší Veterníkov kladný postoj ako k bývalým československým koalíčným stranám tak aj na údajné využívanie židovského politického a ekonomického vplyvu. Ako dôkaz údajnej averzie obvodného notára proti predstaviteľom ľudovej strany sa snažil prezentovať výsledky posledných obecných volieb. Za neúspechom Géczyho ľudáckej kandidátky mali byť podľa jeho interpretácie práve aktivity Veterníka. Obvodného notára obviňoval z organizovania „*podkopynej práce sociálne demokratických tajomníkov pôsobiacich na zamestnancov zamestnaných pri štátnych stavbách v našej obci [a] za pomoci hlasov židovských a iných proti slovenských*“, čím mal zasiahnuť do volieb v neprospech ľudáckej kandidátky. V jeho vysvetlení volebného neúspechu sa však nezmienil o nie nepodstatnom detaile. Práve Géczyho osoba totiž bola jedným zo skutočných dôvodov neúspechu jeho kandidátky. Kvôli pretrvávajúcemu rodinnému konfliktu sa Štefan Král rozhodol pre predloženie kandidátky vlastnej frakcie HSLS. A práve tá bola vo voľbách úspešnejšia, vďaka čomu sa Král získal post zástupcu starostu. Napriek tomu sa Géczy snažil dosiahnuť zrušenie svojho odvolania opakovanými apelmi na nadriadené inštitúcie, v ktorých im kládol sugestívnu otázku, „*či za svoju dlhoročnú prácu za Hlinkovú slovenskú ľudovú stranu mám svoje odstránenie považovať ako odmenu, alebo či tí páni, ktorí domohli sa môjho odstránenia nadobudli v lone tejto strany takých zásluh ešte vtedy, keď príslušníci tejto strany boli perzekvovaní a odstrkovaní, alebo len teraz, keď príslušníci tejto strany sú odmeňovaní*“.⁴⁸

Možnosť znovu sa podieľať na vedení obce sa Géczymu naskytla v priebehu krátkeho času, už v zmenených štátnych pomeroch. Nový vládny komisár diviacky farár Anton Šmotlák sa totiž opakovane dožadoval splnenia príslubu, že jeho vykonávanie funkcie bude iba dočasným riešením. Úrady Slovenského štátu preto začali aktívne hľadať jeho potenciálneho nástupcu. Miestna odbočka ľudovej strany tak na príkaz Generálneho sekretariátu HSLS zorganizovala 12. apríla 1939 členskú schôdzu. Na stretnutí sa zúčastnili obe konkurenčné frakcie – Géczyho i Králova. Napriek tomu zasadnutie jednohlasne prijalo návrh na nové obsadenie vedenia obce. Za nového vládneho komisára síce delegáti navrhli Štefana Krála, avšak v trojčlennom poradnom zbore mal zasadiť aj bývalý vládny komisár Juraj Géczy.⁴⁹ Krajinský úrad v Bratislave 3. júna návrh akceptoval a poveril Okresný úrad v Prievidzi, aby odporúčané osoby vymenoval do funkcie. Zároveň požadoval správu, či sa opatrenia pozitívne odrazili na konsolidácii pomerov v obci.⁵⁰ Okresný úrad presne o mesiac – 3. júla – vydal výmer, ktorým pozbavil Antona Šmotláka funkcie vládneho komisára. Zároveň vymenoval nové vedenie obce, ktoré rešpektovalo návrh miestnej organizácie HSLS. Vládnym komisárom sa stal Štefan Král, za členov poradného zboru boli dosadení Ondrej Oršula, Ján Dolník a Juraj Géczy.⁵¹

⁴⁸ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Slávnemu Generálnemu sekretariátu Hlinkovej Slovenskej ľudovej strany, strany slov. národnej jednoty do rúk pána poslanca Hollého v Bratislave.

⁴⁹ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný náčelník. Obec Div. Nová Ves, rozpustenie obecného zastupiteľstva, sťažnosť.

⁵⁰ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Krajinský úrad v Bratislave. Obec Diviacka Nová Ves, rozpustenie obecného zastupiteľstva a menovanie vládneho komisára.

⁵¹ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Obec Div. Nová Ves, menovanie vládneho komisára.

Členstvo v poradnom zbore neuspokojilo Géczyho mocenské ambície. A tak napriek verejne deklarovanej dohode o rozdelení vplyvu na vedenie obce, napätie medzi táborom nového a starého vládneho komisára nepoľavovalo. Dôvodom bol pretrvávajúci rodinný konflikt, ktorý sa s novou intenzitou rozhorel v roku 1940. Impulzom sa stalo udeľenie lukratívnej hostinskej a výčapníckej koncesie. O jej získanie usiloval vládny komisár, ktorého majetkové pomery boli horšie než Géczyovské. Preto veľmi ťažko niesol fakt, že koncesiu nadobudol syn niekdajšieho vládneho komisára Štefan Géczy, ktorý v tom čase zastával pozíciu predsedu miestnej organizácie HSLS.⁵² V pozícii hlavného súpera vládneho komisára tak Štefan Géczy vystriedal svojho otca Juraja. O tom svedčí aj nová sťažnosť bývalého vládneho komisára Juraja Géczyho, ktorú v júni 1940 adresoval Okresnému úradu v Prievidzi. V nej sa opätovne žaloval na nepriateľský postoj a intrigy obvodného notára Juraja Veterníka. Na rozdiel od predchádzajúceho roku sa mal obvodný notár zamerať na synov sťažovateľa – Štefana a Alojza. Ale pokým v predchádzajúcej žiadosti sa Juraj Géczy domáhal odvolania notára, teraz by sa uspokojil aj s jeho preložením, len aby sa už s ním nemusel kontaktovať: *„Vzdor urážkam a poníženiam, ktoré pán notár zapríčinil a snaží sa mi aj teraz zapríčiniť, ba dokonca škodiť na existencii mojim dvom synom, o jedno Vás prosím, aby bol pán notár Veterník preložený na druhý notariát, hoci aj lepší notariát. Prajem mu ho zo srdca, lebo chcem mať s ním svätý pokoj. Keď bude treba, aj sťahovacie trovy mu zaplatím.“* Zároveň si poťažoval, že ako zaslúžilý ľudák je obvodným notárom *„teraz za režimu, za ktorý som ja pracoval [prenasledovaný] viac ako predtým“*.⁵³

Definitívnym katalyzátorom nového kola súboja o vplyv v dedine sa stal konflikt o spôsob parcelácie miestneho veľkostatku. Slovenský štát sa totiž rozhodol uskutočniť vlastnú pozemkovú reformu, ktorej oficiálnym cieľom bola revízia nedostatkov pozemkovej reformy uskutočnenej ešte v Československu. Podľa propagandy sa malo odstrániť preferovanie národne nespolehlivých a nenárodných elementov a pôda sa mala dostať do skutočne slovenských rúk. O svoj majetok tak mali prísť Česi, „Čechoslováci“, ku ktorým ľudáci počítali všetkých svojich politických odporcov a Židia.⁵⁴ Keďže majiteľom miestneho veľkostatku bol Žid Arpád Quittner, počítalo sa aj s jeho parceláciou. A miestni obyvatelia sa nevedeli dočkať, kedy sa k pôde dostanú. Možná parcelácia veľkostatku však ohrozovala majetkové záujmy Štefana Géczyho. Quittnerov veľkostatok totiž v predchádzajúcom období odkúpil aj niekdajšie pozemky Géczyovskej rodiny. Preto začal Géczy vyjednávať s Quittnerom o spätnom odkúpení tejto pôdy. Týmto spôsobom by zabránil, aby bol niekdajší rodinný majetok rozparcelovaný. Avšak rovnaký nárok na uvedenú pôdu si mohol nárokovať aj vládny komisár, ktorý bol Géczyho bratrancom. Na rozdiel od neho však nedisponoval financiami na spätné odkúpenie pôdy.⁵⁵

Keďže majetkové pomery aktuálnemu vládному komisárovi neumožňovali získať bývalý rodinný majetok, usiloval sa aspoň o to, aby sa nedostal do rúk jeho príbuzného. Skôr než by došlo k návratu pôdy do vlastníctva znepriatelenej rodinnej vetvy, Štefan Král

⁵² ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Diviacka Nová Ves, návrh obv. sekretariátu v Prievidzi na zmenu vlád. komisára.

⁵³ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Diviacka Nová Ves, návrh obv. sekretariátu v Prievidzi na zmenu vlád. komisára.

⁵⁴ Viac k problematike pozemkovej reformy pozri FIAMOVÁ, Martina. Zmeny v pozemkovom vlastníctve na Slovensku v rokoch 1939-1945. In Historický časopis, 2017, roč. 65, č. 1, s. 99-117.

⁵⁵ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Diviacka Nová Ves, návrh obv. sekretariátu v Prievidzi na zmenu vlád. komisára.

radšej uprednostňoval jej potenciálnu parceláciu. Obyvateľov obce sa pokúšal mobilizovať rozširovaním informácií o Géczyho zámere.⁵⁶ Zároveň svojho bratranca udal na žandárskej stanici v Nitrianskom Rudne, kde tvrdil, že Štefan Géczy chce tajne kúpiť veľkostatok. Podľa úradného záznamu mal Štefan Géczy spoločne s jeho bratom dr. Aloizom Géczym, ktorý bol komisárom finančnej správy v Nitre a otcom Jurajom Géczym, predchádzajúcim vládnym komisárom, vyjednávať 4. júla 1941 s Arpádom Quittnerom. Následne mali spoločne odísť do Prievidze. Král vyjadril domnienku, že tam zamýšľali pokračovať v rokovaní s aj Eduardom Quittnerom, ktorý bol spolumahajiteľom veľkostatku.⁵⁷

Okrem ponôš prednesených na úradných miestach sa vládny komisár snažil aj aktívne narúšať pokusy Géczyovcov o záchranu niekdajšieho majetku rodiny. Okresný náčelník vo svojej súhrnnej správe informoval Župný úrad v Nitre, že Krála upozornil na nevhodný postup v danej záležitosti. Vládnemu komisárovi vytykal zvolanie schôdze záujemcov o parceláciu miestneho veľkostatku zo dňa 18. júla 1941, na ktorej prítomných varoval, že „parcelácii hrozí zo strany Géczyho nebezpečie, lebo čiastku už kupuje“.⁵⁸

Na aktivity vládneho komisára reagoval Štefan Géczy oficiálnou sťažnosťou na obvodný sekretariát HSLS v Prievidzi, ktorý „v záujme nerušeného spolunažívania občianstva“ žiadal nielen o zmenu vládneho komisára ale aj poradného zboru. Podľa informácie zo župného sekretariátu HSLS sa mal o celú záležitosť zaujímať aj prezident Jozef Tiso, ktorý mal dať „príkaz, aby doterajší komisár bol odvolaný a vymenovaný ten, koho navrhuje miestna organizácia“.⁵⁹

Rodinné šarvátky mali evidentne výbušný potenciál, keďže aktéri sporu mobilizovali svojich stúpcov. Konflikt medzi bratrancami tak výrazným spôsobom narúšal obraz idylických pomerov v samostatnom slovenskom štáte. Tie boli pritom ľudáckou propagandou kladené do kontrastu s rozháranými pomermi v bývalom Československu, ktoré mali byť dôsledkom stranického boja. Preto sa do riešenia dedinských treníc zapojila aj hlava štátu. Prezident nemal záujem nechať lokálny rodinný spor prerásť až do politickej roviny. Preto mal byť vládny komisár nahradený novým nestranným kandidátom.

Miestna organizácia HSLS navrhovala, aby bol za nového vládneho komisára vymenovaný Ondrej Oršula. Podľa informácií okresného náčelníka navrhovaný kandidát síce nebol v príbuzenskom vzťahu ani s jedným aktérom sporu, ale mal byť „veľmi zaviazaný Géczymu“. O vplyve Géczyovskej rodiny svedčilo aj stranickou organizáciou navrhované zloženie poradného zboru. Miestna organizácia ľudovej strany odporúčala za členov nového poradného orgánu Juraja Géczyho, Pavla Kováča, Jozefa Dodoka, Jozefa Mišeje, Antona Ďurča a Jána Géczyho. Popri priamych členoch Géczyho rodiny mal byť aj Anton Ďurčo pod ich vplyvom. Preto podľa obvodného notára i okresného náčelníka navrhované zloženie „členov poradného zboru, resp. vl. komisár má slúžiť k osobným sebeckým účelom Štefana Géczyho, najmä, čo sa týka kúpy čiastky majetku“. Okresný náčelník v správe županovi z 9. októbra 1941 pomerne objektívne v stručnosti charakterizoval celé pozadie

⁵⁶ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi. Diviacka Nová Ves, návrh obv. sekretariátu v Prievidzi na zmenu vlád. komisára.

⁵⁷ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Žandárska stanica Nitr. Rudno, okres Prievidza. Géczy Štefan z Div. Novej Vsi, údajné zamýšľanie kúpy veľkostatku v Div. Novej Vsi.

⁵⁸ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi, Diviacká Nová Ves, návrh obv. sekretariátu v Prievidzi na zmenu vlád. komisára.

⁵⁹ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi, Diviacká Nová Ves, návrh obv. sekretariátu v Prievidzi na zmenu vlád. komisára.

sporu: „Je faktom, že v tejto veci nejde ani jednej stránke o dobro obce, ale je to iba pokračovaním ďalšieho rodinného sporu. Osočovanie ohľadom politickej nespoľahlivosti terajšieho vlád. komisára nemajú miesta; tvrdenie, že ešte za minulý režim postavil sa za druhú kandidátku Slov. Hlinkovej strany ľudovej, potvrdzuje iba to, že koreň sa má hľadať v osobných sporoch. Tak Králová ako Géczyová štát. spoľahlivosť je bezsporne istá. Oba ale vyhľadávajú rôzne politické spojenia...“ Keďže okresný náčelník mal informáciu, že prezident mal údajne „dať príkaz, aby bola zmena vlád. komisára podľa návrhu miestnej organizácie prevedená“, on sám vlastného kandidáta nenavrhol. Avšak z jeho hodnotenia spomínaných osôb ako najnestrannejší vychádzal Pavol Kováč.⁶⁰

Nitriansky župan Štefan Haššík v oficiálnej odpovedi okresnému náčelníkovi v Prievidzi z 11. októbra 1941 odmietol interpretáciu, podľa ktorej mal prezident dať príkaz, aby sa novým vládny komisárom stala osoba navrhnutá miestnou straníckou organizácia. Podľa Haššíkovho vysvetlenia mal prezident iba požadovať výmenu vládneho komisára bez preferovania konkrétnej osoby. Dával pritom za pravdu okresnému náčelníkovi, že v žiadnom prípade nie je akceptovateľné menovanie „Géczyho a ani Ondreja Oršulu“. Naopak, stožtožnil sa s názorom, že ako najnestrannejší kandidát sa javí Pavol Kováč. Nitriansky župan preto požiadal prievidzského okresného náčelníka o oficiálny návrh na menovanie Pavla Kováča za vládneho komisára v Diviackej Novej Vsi.⁶¹

Okresný náčelník županov príkaz obratom vyplnil. Už 14. októbra 1941 oficiálne navrhol za vládneho komisára Pavla Kováča, ktorý „je úplne indiferentný a bol by v stave v obci panujúce kliky odstrániť [a] bude v stave z rodinkárstva pochádzajúce roztržky zahľadiť a pomery konsolidovať“. Zmeny nastali aj v návrhu členov poradného zboru, keď z pôvodne odporúčaných okresný náčelník akceptoval Ondreja Oršulu, Jozefa Dodoka, Jána Géczyho a Antona Ďurča, ktorých doplnil o Vladimíra Balaja, Jána Dolníka, Františka Hanzena.⁶²

Promptná bola aj reakcia nitrianskeho župana. Návrh okresného náčelníka akceptoval už 18. októbra 1941. Úradným výmerom odvolal z funkcie vládneho komisára Štefana Kráľa aj celý poradný zbor. Za nového vládneho komisára obce vymenoval Pavla Kováča. Aj pri menovaní nového poradného zboru župan vychádzal z návrhu predloženého okresným náčelníkom. Jeho novými členmi sa tak stali: Ondrej Oršula, Ján Géczy, Ján Dolník, Vladimír Balaj, František Hanzen a Jozef Dodok.⁶³ Haššík tak neakceptoval iba osobu Antona Ďurča, ktorého zrejme popri väzbách na Géczyovcov diskvalifikovala jeho politická minulosť. Pred presadením slovenskej autonómie bol totiž členom agrárnej strany,⁶⁴ ktorá bola hlavným politickým konkurentom ľudákov. Zásahom župana sa zdala byť situácia vyriešená a pomery sa mohli konsolidovať. Avšak aktéri sporu sa napriek tomu priebežne snažili hľadať podporu na vplyvných miestach, ktorá by im umožnila nakloniť misky váh na svoju stranu.

⁶⁰ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi, Diviacká Nová Ves, návrh obv. sekretariátu v Prievidzi na zmenu vlád. komisára.

⁶¹ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Prezídium župného úradu v Nitre, Diviacka Nová Ves, návrh na zmenu vládneho komisára.

⁶² ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi, Diviacka Nová Ves, návrh na zmenu vl. komisára.

⁶³ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Župný úrad v Nitre, Diviacka Nová Ves, obec – rozpustenie obecného zastupiteľstva. Zmeny.

⁶⁴ ŠA Trenčín, p. Bojnice, f. OÚ Prievidza, š. 81, č. spisu 20/44. Okresný úrad v Prievidzi, Diviacká Nová Ves, návrh obv. sekretariátu v Prievidzi na zmenu vlád. komisára.

Záver

Napriek tomu, že dokumenty o kreovaní nových úradov na ľudákmi ovládnutom Slovensku sú iba torzovitého charakteru, občas sa objaví komplexnejšie zmapovaný prípad. Najmä ak išlo o komplikovanú záležitosť, ktorá si vyžadovala zásah a kooperáciu viacerých inštitúcií. Popisovaná epizóda tieto podmienky spĺňala. Jej pomerne podrobné zachytenie úradnou korešpondenciou nám umožňuje nahliadnuť do zákulisia politiky slovenského štátu a tiež zmýšľania jeho predstaviteľov. Zároveň názorne poukazuje, že pomery neboli také idylické ako sa to snažila vykresľovať dobová propaganda ale aj súčasní obhajcovia ľudáckeho režimu. Uvádzanie populistického hesla „*Slovák na Slovensku pánom*“ do praxe totiž neznamenal odstránenie ľudákmi kritizovaných nerestí československej politiky, ku ktorým patrili zákulisné intrigy a rodinkárstvo. Ak chceme zodpovedať otázku položenú v úvode, ako sa ľudákmi presadená národná jednota prejavila na úrovni vedenia obce, môžeme skonštatovať, že k očakávanej eliminácii sporov nedošlo. Tak ako vo vedení štátu, aj na miestnej úrovni prebiehal boj o funkcie, ktorý nebol o nič menej tvrdý, než v „straničným bojom“ sužovanom a ľudákmi kritizovanom medzivojnovom Československu.

Zoznam použitých prameňov a literatúry

Archívy:

Štátny archív v Nitre, pracovisko Topoľčany, fond Okresný úrad v Topoľčanoch

Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Bojnice, fond Okresný úrad Prievidza

Dobová tlač:

Slovák, 7. 10. 1938

Publikované pramene:

BYSTRICKÝ, Valerián – LETZ, Róbert – PODOLEC, Ondrej (eds.). Vznik Slovenského štátu. 14. marec 1939. Spomienky aktérov historických udalostí. 2. diel. Bratislava 2008.

Monografie a zborníky ako celok:

ARPÁŠ, Róbert. Autonomia: víťazstvo alebo prehra? Bratislava 2011.

ARPÁŠ, Róbert. Od demokracie k autoritárstvu. Ponitrie v období autonómie (1938 – 1939). Nitra 2021.

BARTLOVÁ, Alena – MULÍK, Peter – LETZ, Róbert. Slovenská ľudová strana v dejinách 1905 – 1945. Martin 2006.

BYSTRICKÝ, Valerián. Od autonómie k vzniku Slovenského štátu. Bratislava 2008.

ČARNOGURSKÝ, Pavol. 6. október 1938. Bratislava 1993.

GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. Druhá republika 1938 – 1939. Svár demokracie a totality v politickém, spoločenském a kulturním živote, Praha 2004.

FIAMOVÁ, Martina. Formovanie a činnosť ústredných orgánov štátnej správy na autonómnom Slovensku (október 1938 – marec 1939). Bratislava 2020.

FOGELOVÁ, Patrícia – PEKÁR, Martin. Disciplinované mesto. Košice 2021.

HOENSCH, Jörg Konrad. Die Slowakei und Hitlers Ostpolitik. Hlinkas Slowakische Volkspartei zwischen Autonomie und Separation 1938/1939. Köln – Graz 1965.

HRUBOŇ, Anton. „Blaho vlasti – zákon najvyšší! Národná obec fašistická a Slovensko (1926 – 1938). Ružomberok 2015.

- CHREŇOVÁ, Júlia. Štruktúra ústredných orgánov na Slovensku v rokoch 1939 – 1945. (Prehľad). Bratislava 1977.
- KAMENEC, Ivan. Slovenský štát (1939 – 1945). Praha 1992.
- LETZ, Róbert. Slovenské dejiny IV. Bratislava 2010.
- PALÁRIK, Miroslav – MIKULÁŠOVÁ Alena – HETÉNYI Martin – ARPÁŠ Róbert. The City and Region Against the Backdrop of Totalitarianism : Images from the Life in the Slovak Republic (1939-1945), Illustrated by the City of Nitra and Its Surroundings. Berlin 2018.
- ROGULOVÁ, Jaroslava. Slovenská národná strana 1918 – 1938. Bratislava 2013.
- SZABÓ, Miloslav. Klérofašisti. Slovenskí kňazi a pokúšenie radikálnej politiky (1935 – 1945). Bratislava 2019.
- TÓTH, Andrej – NOVOTNÝ, Lukáš – STEHLÍK, Michal. Národnostní menšiny v Československu 1918 – 1938. Od státu národního ke státu národnostnímu? Praha 2012.
- URSINY, Ján. Z môjho života (Príspevok k vývoju slovenskej národnej myšlienky). Martin 2000.
- ZEMKO, Milan – BYSTRICKÝ, Valerián. Slovensko v Československu (1918 – 1939). Bratislava 2004.

Štúdie a články v časopisoch a zborníkoch, kapitoly v kolektívnych monografiách:

- ARPÁŠ, Róbert – HANULA, Matej. The positions of major Slovak political movements on the concept of Czechoslovakism during the interwar period. In HUDEK, Adam – KOPEČEK, Michal – MERVART, Jan (eds.). Czechoslovakism. London – New York 2022, s. 209 – 230.
- BYSTRICKÝ, Valerián. Slovenská autonómia za druhej republiky a vznik Slovenského štátu. In FERENČUHOVÁ, Bohumila – ZEMKO, Milan (eds.). Slovensko v 20. storočí. V medzivojnovom Československu 1918-1939. Bratislava 2012, s. 477-516.
- HRUBOŇ, Anton. Fascist-Axis Slovakia's spiritual Polis Politicus: transformation of Ružomberok to the 'capital of the movement' under the Hlinka's Slovak People's Party Rule (1938-1945). In Politics, Religion & Ideology., 2024, vol. 25, no. 2, pp. 171-191.
- KIČKOVÁ, Adriana. Religious education in Czechoslovakia after 1918. In Constantine's Letters, 2018, vol. 11, no. 2, pp. 190-198.
- KVAČEK, Robert. Jednání o československý národnostní statut v roce 1938. In Acta Universitatis Carolinae, Studia historica, 1977, roč. 16, s. 105-143.
- MIKULÁŠOVÁ, Alena – PALÁRIK, Miroslav. Political and administrative changes on regional level during the period of Slovak autonomy (6 October 1938 - 13 March 1939): The example of Nitra town. In Terra Sebus : Acta Musei Sabesiensis, 2023, vol. 15, no. 1, pp. 279-295.
- NIŽŇANSKÝ, Eduard. Dvojnásobné zmocnenie sa vlády na Slovensku v rokoch 1938/39 v porovnaní s „Machtergreifung“ v rokoch 1933/34 v Nemecku, In GETTLER, Monika – LIPTÁK, Lubomír – MÍŠKOVÁ, Alena. Nacionálno-socialistický systém vlády. Ríšska župa Sudety, Protektorát Čechy a Morava, Slovensko. Bratislava 2002, s. 185-211.
- NIŽŇANSKÝ, Eduard. Zásahy do samosprávnych orgánov (najmä mestských a obecných zastupiteľstiev a rád) v období autonómie Slovenska 1938/39. In Studia historica Nitriensia IX. Nitra 2001, s. 121-151.
- PALÁRIK, Miroslav – MIKULÁŠOVÁ, Alena. Zásahy do vydavateľskej praxe v období autonómie 1938/1939 na príklade nitrianskeho regiónu. In SYRNÝ, Marek (ed.). 1939. Rok zlomu. Banská Bystrica 2019, s. 434-446.
- PEKÁR, Martin – TOKÁROVÁ, Zuzana. Výmeny mestských politických elít na Slovensku po páde medzivojnovnej československej demokracie (Prešov, 1938 – 1944). In Studia Historica Nitriensia, 2019, roč. 23, č. 1, s. 144-157.
- PODOLEC, Ondrej. Politický systém Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945. In HRADSKÁ, Katarína – KAMENEC, Ivan (eds.). Slovensko v 20. storočí. Slovenská republika 1939 – 1945. Bratislava 2015, s. 105-152.

PODOLEC, Ondrej. Postavenie obecnej samosprávy na Slovensku v rokoch 1938 – 1945. In Historický časopis, 2003, roč. 51, č. 4, s. 647-668.

RYCHLÍK, Jan. Idea čechoslovakizmu versus dotváření svébytného slovenského politického národa v první Československé republice. In Studia Historica Nitriensia, 2017, roč. 21, č. 2, s. 431-440.

Počet slov: 8 086

Počet znakov (vrátane medzier): 58 666